

IZROČILO MOJEGA KRAJA

KOLAŽ PRISPEVKOV IN OBJAV V TISKANIH MEDIJIH NEDELO, DNEVNIK, GORENJSKI GLAS IN KRANJČANKA MED LETOMA 1994 IN 2001

Planina, včasih predmestno naselje Kranja oziroma stara gručasta vas na levem bregu Kokre, je leta 1942, v času nemške okupacije, za nemške naseljence dobila prvo blokovsko naselje Neue Heimat, ki je bilo dokončano leta 1945.

Zaradi varnosti je bilo strnjeno naselje enonadstropnih hiš na vzhodni strani obdano z bunkerji, ki so se ohranili do devetdesetih let prejšnjega stoletja. Drugače je bil prvi stanovanjski blok v Kranju zgrajen leta 1939, načrt za obsežnejše blokovsko naselje v Kranju pa je nastal že leta 1911. Po vojni, leta 1947, je Iskra ob kranjskem pokopališču za 1.300 prebivalcev zgradila 13 dvonadstropnih stanovanjskih blokov z 200 stanovanji; bloki so bili zgrajeni na komunalno slabo urejenem zemljišču, malo pozneje pa je Tekstilindus ob naselju Neue Heimat sezidal še šest blokov. Leta 1969 je bil sprejeta odločitev o nadaljnji zazidavi Planine. Začelo se je z rekonstrukcijo starega naselja, ki je bilo dopolnjeno z 10 štirinadstropnimi stanovanjskimi bloki, naseljenimi v letih 1973 in 1974; ob njih je bil zgrajen dom za ostarele občane. Nadaljnja skupina stanovanjskih objektov, šest dvanajstnadstropnih stolpnic, je bila naseljena leta 1974. Leta 1976 se je na Planini odprlo največje gradbišče tistega časa na Gorenjskem. Do leta 1979 se je zgradila prva stanovanjska soseska S-5 ali Planina I s 15 bloki. 1. avgusta 1979, še pred koncem gradnje soseske S-5, se je začela graditi soseska Planina II, danes KS Bratov Smuk. Ta je bila dokončana leta 1982, gradil pa jo je Gradis. Kmalu nato se je začela graditi še leta 1987 dokončana soseska Planina III. S to se je zaključila gradnja največjega stanovanjskega naselja v Kranju s skoraj 15.000 stanovalci.

Mestna občina Kranj ima danes okoli 52.000 prebivalcev, naravni prirastek znaša 1,1 odstotka. Z graditvijo blokovskih naselij na robu mesta v sedemdesetih letih 20. stoletja so se ljudje iz mestnega jedra začeli izseljevati na obrobje. Število prebivalcev Kranja je po letu 1970 še povečalo priseljevanje ljudi iz ostalih jugoslovanskih republik, predvsem iz Bosne in Hercegovine, s čimer se je spremenila narodnostna in izobrazbena sestava. Danes petina stalno naseljenih ni slovenske narodnosti. »Pri tem je izrazita prostorska segregacija neslovenskega prebivalstva oziroma izoblikovanje območij z velikim deležem tega prebivalstva.« (Stružnik 2000, 2) Na Planini in Zlatem polju znaša 30 do 40 odstotkov ali več. Večinoma je to tudi nižji socialni sloj, kar daje naseljem svo-

jevrsten značaj. Zaradi tega se izrazito razlikuje od drugih naselij v Kranju. Na Planini so tudi cene stanovanj nižje za tretjino.

Družbeni plan razvoja občine v naslednjih dvajsetih letih zaradi pomanjkanja stanovanj načrtuje gradnjo novih. Večina novih stanovanj bo zgrajena v hišah, nekaj pa tudi v blokkih. Ker se Kranj lahko širi le na območje polj in gozdov, bo več kot polovica stanovanj pridobljenih z obnovami, dozidavami in pozidavami znotraj naselij, ostala pa z individualno in blokovno gradnjo na občinskih zemljiščih na Zlatem polju in Planini. Zaostanek v gradnji profitnih in neprofitnih ter socialnih stanovanj je precejšen. Največje povpraševanje je po garsonjerah in enosobnih stanovanjih. Prav tu je ponudba najmanjša, cene pa visoke. Iz blokov se prebivalstvo seli v bližnje vasi, kjer pa se sooča s problemom nezazidljivih parcel in dragih hiš. V prihodnosti se bodo za gradnjo sprostile predvsem nezazidljive parcele na obrobju mesta. Ostale tri Planine bodo dopolnili z zazidalnimi načrti. Kranjski planski in prostorski akti so se začeli urejati leta 1997. Širitev mesta bo treba utemeljiti z demografskimi, gospodarskimi, s funkcijskimi in z drugimi prostorsko-razvojnimi potrebami in predložiti dokaz, da so naselja in mesto tako pozidani, da je gradnja utemeljena. Planina je naselje z največjo gostoto ljudi v mestni občini Kranj. S pisano narodnostno sestavo, z navadami in s splošno nizko socialno strukturo ostaja poseben primer tudi zaradi drog. Je kranjski neprostopoljni geto, od koder se mnogi želijo preseliti. Nekdanji ponos Kranja je postal socialna bomba. Pokanje ob nogometnih tekmah, vlomi v podzemne garaže, avtomobile in problematično ravnanje s skupno lastnino so prav tako problemi soseske. Zlasti mladi so v svoji nestrpnosti in razočaranju nasilni. Ni prostora, kjer bi se zbirali, le gostinskih lokalov je dovolj. Prepuščeni so ulici, s kapucami na glavi brezciljno postopajo, nimajo česa početi. Tudi odrasli so pasivni, neodločni in počasni, čeprav so zelo motivirani za reševanje problematike, policija pa je premalo učinkovita. Velja zakon ulice, trda šola življenja. (Šubic 2000, 13) Ljudje so prestrašeni, majhnih otrok ne pustijo pred blok. Na Planini bi bila za vzpostavitev reda in normalnega življenja nujno potrebna policijska postaja, prav tako policisti med bloki. (Šubic 2000, 12) 80 odstotkov premoženjskih kaznivih dejanj povzročijo prav narkomani. Agresivnost ljudi, ki jemljejo prav-

ico v svoje roke, se povečuje, lokalna samoiniciativa pa je odpovedala. Z gradnjo rehabilitacijskih prostorov za odvisnike na Planini je 10 ljudi ostalo brez vrtov. Sporna je tudi lokacija centra v bližini vrtca in osnovnih šol. Prebivalci se sprašujejo, zakaj so jih zgradili na račun drugih in na omenjeni lokaciji. Drugače ima Kranj na občinski zemlji okoli 1.000 uradnih najemnikov vrtov, ki plačujejo najemnino. Zlasti na Planini motijo nedovoljene barake, ute, ograje in drugi pomožni objekti. Potrebna je voda na vrtovih in občinske ute za hrambo orodja. Komunalci tarnajo o tatovih vode na mestnem pokopališču. To kaže na splošno nezanimanje za reševanje problematike. Planina je zanimiva le v predvolilnem času. Problemi z mamili v Kranju so dejansko prisotni na Zlatem polju in Planini. Od 80 narkomanov, ki so se zdravili v kranjskem rehabilitacijskem centru, jih je bilo 60 s Planine. Ker imajo v KS Planina, Huje in Primskovo probleme s preprodajalci ob šolah in z odvrženimi iglami zasvojenec, čutijo potrebo po ustreznem ukrepanju občine in policije. Preprodajalci prihajajo iz Ljubljane in drugod, drugače pa so predvsem domačini. OŠ Matija Čop živi s topo zrečimi mladimi zasvojenici v nekakšnem sožitju; pozimi iščejo topel kotiček ob šoli. Zbiranja zasvojenec v okolici ne morejo preprečiti. (Šubic 2000, 10) Ljudje so prizadeti tudi zaradi srečevanja z zasvojenici, prekupčevalci in preprodajalci mamil.

Naselje Planina se deli oziroma sega na več krajevnih skupnosti, v nadaljevanju KS. Planina I obsega področje v KS Huje in KS Planina, ki sta strjeni naselji z več kot 7.500 ljudmi, in sicer Huje s 3.300, Planina pa s 4.300 krajani. Največji problem naselij je stanovanjske stiska, saj že od leta 1987 ni novih gradenj, primanjkuje pa tudi parkirnih prostorov. Okolica je polna smeti, zelenice pa so zaparkirane in uničene. Moteč je tudi hrup v naseljih v poznih nočnih urah. Sicer pa je kot šport posebej priljubljeno balinanje »in nič ne bi bilo narobe, če bi se še razširil, posebej med mladino, za katero je vsekakor bolje, da balina, namesto da razmišlja, kaj naj sploh počne; ali pa brez razmišljanja počne traparije«. (N. N. 1998, 7)

KS Bratov Smuk, ki je bila leta 1981 ustanovljena na območju Planine II z izločitvijo iz KS Planina-Huje, je s 4.500 ljudmi najmanjša in najmlajša, po številu prebivalcev pa ena od največjih krajevnih skupnosti v Kranju. Ima značaj spalnega delavskega naselja. Prebivalstvo te krajevne skupnosti je zelo mlado, ljudje se med seboj ne poznajo. Rak rana naselja so promet in parkiranje ter nedograjena infrastruktura.

Planina III je naselje v KS Primskovo. Tukaj je dokaj neurejeno vrtičkarstvo. Probleme ima tudi Srednja tekstilna šola Kranj. Pred šolo, v parku in na parkirišču, so se začeli zbirati mladi iz bližnjih naselij. Ne gre za kriminalce, so pa seveda glasni in moteči.

Viri in literatura:

AVGUŠTIN, Cene 1999: Kranj. Naselbinski razvoj od prazgodovine do 20. stoletja. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

JELOVČAN, H(elena) 1994: Namesto vrtcev stanovanjsko poslovna objekta. V: Gorenjski glas, let. 47, št. 74. Kranj, 3.

JELOVČAN, Helena 1998: Skoraj vse, kar imajo veliki. V: Gorenjski glas, let. 51, št. 23. Kranj, 6.

JELOVČAN, H(elena) 2000: Ljudje in podjetja bi že radi gradili. V: Kranjčanka, let. 3, št. 9. Kranj, 27.

JELOVČAN, H(elena) 2000: V blokih le poldruga desetina novih stanovanj. V: Gorenjski glas, let. 53, št. 94. Kranj, 6.

LOKAR, Jelka 1997: Prebivalci so zelo mladi. V: Kranjčan, let. 16, št. 8. Kranj, 10.

MIKLAVČIČ, Ivo 1975: Stanovanjska gradnja v občini Kranj. V: Franc Puhar (ur.), Kranjski zbornik. Kranj, Skupščina občine, 62-69.

N. N. 1998: Dovolj veliki za občino, pristojnosti pa nobene V: Kranjčanka, let. 1, št. 1. Kranj, 7.

STRUŽNIK, Lado 2000: Kranj je lep samo od daleč. V: Nedelo, let. 6, št. 3. Ljubljana, 2.

ŠKRJANC, R(enata) 2000: Vrtičkarjem vzeli, dali odvisnikom? V: Gorenjski glas, let. 53, št. 88. Kranj, 11.

ŠUBIC, Miran 2000: Planina – res kranjski geto. V: Dnevnik, let. 50, št. 284. Ljubljana, 12.

ŠUBIC Miran 2000: Trda šola za mlada življenja. V: Dnevnik, let. 50, št. 292. Ljubljana, 13.

ŠUBIC Miran 2000: Na svidenje na Planini. V: Dnevnik, let. 50, št. 314. Ljubljana, 10.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 14. 11. 2003

